

ULUSÖTESY KAPY TALYST SINIF OLUPUMU Türkiye ve Koç Holding Örneği

{tab=ÖNSÖZ}

Sunu_

M. Gürsan ^enalp 1n elinizdeki kitab1, 2012 dünyas1 ve Türkiyesi nde iyiden iyiye karma_1kla_an iktidar ve s1n1f ili_kilerini ve beliren yeni toplumsal çeli_kileri temellerinden kavrama ba lam1nda çok önemli bir katkı. Giderek daha da yo unla_an ac1lara gebe tarihi bir sürece akademik ve politik mecralardan en etkili _ekilde müdahale etmek ve onu radikal _ekilde de i_tirmek isteyen herkes için kesinlikle dikkate al1nmas1 gereken bir ba_ucu analizi.

Kitapta ilk olarak belli ba_1 ele_tirel uluslararası politik iktisat kuramlar1 içerisinde emperyalizm, ulus-devlet, devletler-sistemi ve ulusötesi toplumsal s1n1f olu_umlar1 üzerine yap1lm1_ geçmi_ten gelen ve günümüzde yo unla_an tart1_malar derli toplu bir _ekilde okuyucuya sunuluyor. Bu vesileyle Türkiyeli okur kendisi için çok da tan1d1k olmayan baz1 kuram ve kuramc1lar1 tan1ma f1rsat1 buluyor.

Ökincisi bu kuramc1lar aras1ndan Robert W. Cox, William I. Robinson ve Kees van der Pijl çizgisinin, yüzy111k Lenin-Kautsky teorik gerilimini a_abilmek ad1na, Gramsci'yi izleyerek fakat s1n1ftan kaçmadan ve postmodernizme bula_madan nas11 olup da güçlü ve verimli bir tarihsel materyalist çözümleme ortaya ç1karabildi i ba_ar1 ile gösteriliyor. Kitap, bu hatt1 sadece en iyi _ekilde izlemekle kalm1yor; özgün katkı1lar1 ile onu geli_tiriyor. Ulusötesi bir burjuvazinin ya da bir sermaye fraksiyonunun izlerini takip etmeye yarayan bir pencere açarak oradan Türkiye'ye bak1yor. Oldukça yo un teorik tart1_malara dü_ülen notlar1n yan1nda çok ciddi bir ampirik materyal elden geçiriliyor. Bu anlamda çal1_ma ulusötesi s1n1flar üzerine mevcut uluslararası yaz1n için de çok önemli bir katkı say1labilir.

'Ulusötesi kapitalist s1n1f olu_umu' kavram1/süreci yukar1da an1lan kuramsal hatt1n ve kitab1n temel sorunsal1n1 te_kil ediyor. ^enalp, bugüne de in genellikle komplo merak11lar1n1n, 1rkç1 ya da dinci radikallerin ilgilendi i Dünya Ekonomik Forumu, D1_ Oli_kiler Komisyonu, Bilderberg ve Üçlü Komisyon gibi sermayenin özel forumlar1n1n ve burjuvazinin küresel a lar1n1n tarihsel materyalist bir perspektiften ve bu kavram/süreç ile ili_ki içinde nas11 çözümlenebilece ini ortaya koyuyor.

Üçüncü olarak ortaya koyulan bu perspektif, 11 Eylül 2001 sonras1nda Türkiye de iç ve d1_ dinamiklerin örtü_mesi ile ele ele gid_iddetli güç mücadelelerini anlamaya çal1_an akademik ve akademi d1_1 okur için _üpheşiz büyük bir katkı. Özellikle elimizde Türkiye kapitalizminin yönetici s1n1flar1n1 bu türden bir soru_turmaya tabi tutan fazlaca çal1_ma bulunmad1 1 hat1rlan1rsa bu katkı1n1n önemi daha iyi anla_11ir.

Son olarak kitapta Türkiye finans kapitalinin en önemli parças1 olarak Koçlar'1n geçirdi i dönü_ümün bugüne kadar de inilmeyen yönleriyle ayr1nt11i bir çözümlemesi sunulmaktadır. Özellikle Toplulu un ulusötesi yönetim kurulu ba lant1lar1n1 ve ulusötesi burjuvazinin küresel platformlar1ndaki ayr1cal1kl1 konumunu inceleyen bölümlerin okurun bir hayli ilgisini çekece ini san1yorum

Oyi okumalar dile iyle&

Örsan ^enalp

Ankara A ustos, 2012

{tab=OÇONDEKÖLER}

OÇONDEKÖLER

TABLO LÖSTESÖ.....9

^EKOL LOSTES0.....	11
Te_ekkür.....	13
Sunu_.....	15
G0R0^.....	17
1 - Ele_tirel Politik Oktisat: Ulusötesi Kapitalizm Oçin	
Tarihsel Materyalist Bir Kuram Çerçevesi.....	25
Giri_.....	25
Marx ve Engels in Uluslararası Oli_kilere Dair Yazd1klar1.....	28
Klasik Emperyalizm Kuramlar1:	
Lenin Kautsky Tart1_mas1n1 Yeniden Dü_ünmek.....	31
Gramsci nin Öndirgemeci OlmayanMarksizmi.....	42
Gramsci, Hegemonya ve TarihselBlok.....	42
Organik Kriz, HegemonyaKrizi ve Yeni Tarihsel Blok.....	48
70 lerde Emperyalizm ve Lenin-Kautsky Tart1_mas1:	
E. Mandel,B. Rowthorn, C. Palloix, R. Murray, B. Warren,	
N. Poulantzasve S. Hymer.....	50
Frankfurt Okulu, Ele_tirel Kuram ve U0/UP0.....	59
Yeni-Gramsci ci Uluslararası Politik Oktisat.....	65
Üretim, iktidarve dünya düzeni.....	72
Ulusötesi SermayeÇa 1nda Emperyalizm Tart1_malar1.....	75
Yeni Emperyalizm Kuramlar1: D. Harveyve E. M. Wood.....	76
Ömparatorluk: M. Hardt	
ve A. Negri nin	
Postmodern Küreselle_me Kuram1.....	81
E_itsiz ve Bile_ik Geli_me: J. Rosenberg ve A. Callinicos....	83
Küresel Kapitalizm Tezi:	
W. I. Robinson, L. Sklair ve J. Harris.....	87
Küreselle_me: niteliksel bir de i_me mi?.....	88
Ulusötesi kapitalist s1n1fbeliriyor.....	89
Ulusötesi Öhtilaflar.....	91
Ulusötesi hegemonya.....	92
Alternatif Bir Çözümleme: Lenin-Kautsky Ökilemini A_mak.....	97
Ulusötesi Kapitalizmin Ökili Yap1s1:	
Locke cu Merkez Bölge ve Hobbes çu Has1mlar.....	100
Burjuva devletolu_umunun Locke cu ve Hobbes çu	
ba lamlar1.....	102
Locke cu modelinulusötesi dönü_ümü.....	107
Disiplin olarak sermaye	111
Devlet s1n1f1.....	113
Ulusötesi ve SistemikMücadeleler.....	116
Merkez bölgedeulusötesi ve sistemikmücadeleler.....	118
Has1mlarda ulusötesi ve sistemik mücadeleler.....	120
2 - Ulusötesi Burjuvazi Olu_umu ve Küresel Seçkinler A 1:	
Baz1 Kuramsal Notlar ve Ampirik Bulgular.....	127
Giri_.....	127
Kapitalist S1n1fStratejileri: Hegemonya ve Kontrol Planlar1.....	133
Kapitalist S1n1fFraksiyonlar1: Alternatif Yakla_1mlar.....	138
Para-Sermaye ve Üretken-Sermaye.....	142
Ulusal Sermayeve Ulusötesi Sermaye.....	143
Finans Kapital.....	145
Ulusötesi Kapitalist S1n1f Olu_umu: AmpirikLiteratür.....	149
Dünyada UlusötesiKapitalist S1n1f Olu_umuna	
Zemin Haz1rlayan Geli_meler.....	154
Dünya GenelindeUlusötesi ^irketlerin	
(UÖ^ lerin) Yay1lmas1.....	159
GOÜ ler ya da yükselen piyasalar 1n dev_irketleri.....	163
Finans1n ulusötesi devleri.....	168
Ulusötesilik endeksive küresel krizinUÖ^ lere etkisi.....	169
Uluslararası Do rudan Yat1r1mlar(UDY).....	178
Küresel krizinUDY lere etkisi.....	182

S1n1r-Ötesi Birle_me ve Sat1n Almalar (B&SA lar).....	185
Küresel krizin s1n1r-ötesiB&SA lara etkisi.....	188
Ulusötesi StratejikÖttifaklar.....	190
UÖ^ lerin Yönetim Kurulu Ba lant1lar1.....	194
Ulusötesi Sermayenin Özel Ekonomik/Politik Forumlar1...	203
Mont Pelerin Cemiyeti(MPC).....	206
Uluslararası TicaretOdas1 (UTO/ICC).....	208
Bilderberg Grubu (BG).....	209
Üçlü Komisyon(ÜK).....	212
Dünya EkonomikForumu (DEF).....	214
3 - Türkiye Finans Kapitalinin veDevlet/Toplum	
Kompleksinin Ulusötesi Dönü_ümü.....	219
Giri_.....	219
Türkiye nin SiyasalÖktisad1na Sistemik	
ve Ulusötesi Mücadeleler Perspektifinden Bakmak.....	222
Türkiye de Burjuvazi, Devlet ve Devlet S1n1f1	229
Türkiye nin Has1m Devlet Birikimi	
ve Devlet S1n1f1n1n Olu_umu.....	231
Türkiye de UlusötesiSermaye Egemenli i: Hobbes çu Has1m Devletin Çözülmesi ve	
Düzenleyici Devlete Geç_i.....	238
Günümüz Türkiye'sinde Kapitalist S1n1flar ve S1n1f Fraksiyonlar1...	246
Türkiye de Ulusötesi Kapitalist S1n1f Olu_umuna	
Zemin Haz1rlayan Geli_meler.....	260
Türkiye nin Küresel Oyuncular1: Türk UÖ^ ler.....	260
Uluslararası Do rudan Yat1r1mlar.....	271
Özelle_tirmeler Yoluyla	
Uluslararası Do rudan	
Yat1r1mlar.....	279
Yat1r1m Ortam1n1nOyile_tirilmesi ve Ulusötesi	
Sermayenin Olgunla_mas1.....	281
S1n1r-Ötesi B&SA lar ve Stratejik Öttifaklar.....	285
Türk ^irketleri ve Birbirine Ba lı Yönetim Kurullar1.....	295
Kurumsal Yöneti_imÇa 1nda Yönetim Kurullar1.....	300
Türk ^irketlerinin Ulusal ve Ulusötesi Ortak	
Yönetim Kurulu Üyeleri Üzerine:Literatür Ele_tirisi,	
Baz1 Kuramsal Notlar ve AmpirikBulgular.....	305
4 - Koç HoldingÖrnek Olay1:	
Bir Bakkal Dükkan1ndan Ulusötesi Omparatorlu a.....	313
Giri_: Türkiye de Zenginler Yaz1n1n1n Yoksullu u.....	313
Ölk SermayeBirikimi: Koç un DevletleOli_kileri.....	320
Uluslararası Konjonktür ve Yabanc1 Sermayeyle Oli_kiler...324	
Bir KapitalistOlarak Koç: Komprador mu, Ulusal	
m1?.....329	
Ulusötesi Sermaye Aktörü OlarakKoç Ailesi.....	332
Üçüncü DünyadanBir Dev Yükseliyor	334
Aile Kontrolüve Holdingle_me Süreci.....	335
Koç Toplulu u na GenelBir Bak1_	340
Koç Holding in Uluslararası Yat1r1mlar1ve	
Ulusötesi StratejikÖttifaklar1.....	345
Örnek Olay: Arçelik A.^ ve GrundigElektronik A.^.....	349
Koç Holdingve ^irketlerinin Ulusal ve Ulusötesi	
B&SA Ö_lemeleri.....	352
Örnek Olay:	
TÜPRA^ 1n ToplulukBünyesine Kat1lması.....	355
Özelle_tirme Süreci	357
TÜPRA^ 1n Özel Konumu ve Önemi.....	360
Örnek Olay: Yap1 Kredi Bankas1 n1n Sat1n Al1nması.....	363
2001 Krizi nden Bugüne Türkiye de Bankac1lık	
Sektörünün Genel Görüntüsü.....	365

Koç un Bankacılık ve Finans Ata 1.....	371
Koç Toplulu u ve Ulusötesi Ortak Yönetim Kurulu Üyeleri.....	373
Koç HoldingA.^. Yönetim Kurulunun Uluslararasılaşması.....	377
Koç Holding in Küresel Profesyonelleri	382
Sanford Sandy Weill Örne i.....	394
Koç Toplulu un UlusötesiSermaye Platformları ile Öli_kileri: BG, DEF, DOK, ERT, UTO ve ÜK.....	397
Koç Ailesi Üyelerinin Ulusötesi Ba lantılar1.....	401
Avrupa Sanayiciler YuvarlakMasası (ERT).....	402
Bilderberg Toplantılar1.....	404
Peter D. Sutherland Örne i.....	412
SONUÇ	417
KAYNAKÇA	431

TABLO İSTESİ

Tablo 2.1. Finansal-olmayan en büyük ÜÖ^ ler, d1_varlıklarına göre, seçme (milyon\$ ve çalı_an sayısı), 2010.....	164
Tablo 2.2. GOÜ ler ve geçi_ ekonomilerinin finansal- olmayan en büyük ÜÖ^ leri, d1_ varlıklarına göre, seçme (milyon dolar ve çalı_an sayısı), 2009.....	166
Tablo 2.3. GOÜ lerden En Büyük 100 ÜÖ^ in Bölgelere göre ÜÖE de erleri, 2007.....	168
Tablo 2.4. Co rafî YaygınlıkEndeksi ne (CYE) göre en büyükfinansal ÜÖ^ ler, seçme (milyon dolar ve çalı_an sayısı),2010.....	170
Tablo 2.5. Dünyanın ve GOÜ lerin en büyük 100 ÜÖ^ nin endüstrilere göre ÜÖE de erleri.....	174
Tablo 2.6. Dünyanın En Büyük 100 ÜÖ^ nin ÜÖE De erleri.....	175
Tablo 2.7. Finansal-Olmayan En Büyük 100 ÜÖ^ in yeniden yapılanma örnekleri.....	177
Tablo 2.8. En Fazla ÜDY Sto u Olan 10 Ülke ve Türkiye (2007).....	180
Tablo 2.9. Sınırlı-Ötesi B&SA lar (de eri1 milyar \$ ve üzerindeki), 1987-2009.....	187
Tablo 2.10. Krizde iptal edilen ya da ertelenen sınırlı-ötesi B&SA lar ve özelle_ tirmeleri.....	189
Tablo 2.11. Banka ve Endüstri Şirketleri A nın Dönüm Noktaları.....	199
Tablo 3.1. Türkiye nin en büyük 19 ÜÖ^ i, temel göstergeler, 2009 (ABD dolarına).....	268
Tablo 3.2. ÜDY Giri_ leri ve Yabancı Sermayeli Şirket Sayısı.....	275
Tablo 3.3. Uluslararası SermayeliŞirketlerin Ülkelere Göre Da lım1.....	277
Tablo 3.4. Türkiye de Özelle_ tirmeler ve ÜDY Giri_ leri	
Tablo 3.5. Türkiye de en büyük sınırlı-ötesiB&SA lar ve ÜDY Giri_ leri, 2005-2011.....	290
Tablo 3.6. Türkiye de B&SA lar (Son 5 Yılı).....	293
Tablo 3.7. ÖMKB Şirketlerinde Ortak Yönetim Kurulu Üyeleri (2008).....	310
Tablo 4.1. Koç Holding in Stratejik Pozisyonu.....	342
Tablo 4.2. İSO En Büyük 500 Listesi İlk On, 2010.....	345
Tablo 4.3. 2008 itibarıyla Arçelik A.^. ve Grundig Elektronik A.^......	351
Tablo 4.4. Koç Holding in yurtiçi ve sınırlı-ötesiB&SA	

i_lemleri (2004-2011).....	353
Tablo 4.5. Koç Finansal Hizmetler A.Ş. nin Ortaklık Yapısı.....	364
Tablo 4.6. Türk Bankacılık Sektöründe Yönelim (%).....	367
Tablo 4.7. Konsolidasyon Sürecinde Yabancı Bankalar.....	368
Tablo 4.8. Yabancı Yatırımcıların Hisse Oranlarına Dikkatle Alınarak Hesaplanması (%).....	371
Tablo 4.9. Koç Holding in Fortune Global 500 Performansı.....	372
Tablo 4.10. Koç Holding Yönetim Kurulu ve Üst Yönetimi (Temmuz 2012).....	383
Tablo 4.11. Koç Holding in Küresel Liderleri ve Ulusötesi Yönetim Kurulu Başkanlıkları.....	389
Tablo 4.12. Koç Holding in Küresel Liderleri nin Ulusötesi Seçkin Planlama Kurulları, STK lar ve Düşünce Kurulları ile Başkanlıkları.....	398
Tablo 4.13. Bilderberg Toplantılarına Türkiye den Davet Edilenler (1991-2012).....	406

^EKÖL LÖSTESÖ

^ekil 1.1. Küresel Politik Ekonominin Üç Mücadele Alanı.....	117
^ekil 1.2. Küresel Politik Ekonominin Temel Yapısı.....	121
^ekil 2.1. En Büyük 100 Ülkede Ortalama Ürünleri (2004-2008).....	172
^ekil 2.2. Bölgelere göre küresel Ürünlerindeki Değişim (2000-2008).....	181
^ekil 2.3. Dünyada Uluslararası Doğrudan Yatırımlar, milyar dolar (1970-2008).....	183
^ekil 2.4. Beş Büyük Politika Planlama Kurullarını Birbirine Bağlayan Üyeler.....	217
^ekil 3.1. Yabancı Yatırımcıların Hisse Portföyü / Halka Açık Piyasa Değeri (%) ve Yabancı Ürün Hacmi / Piyasa Ürün Hacmi (%).....	278
^ekil 3.2. 1993-2011 Döneminde Türkiye de Ürün Girişleri (Milyar \$).....	284
^ekil 3.3. Türkiye de B&S lar 2003-2010 (Milyar \$).....	289
^ekil 3.4. Ulusötesi Ortak Yönetim Kurulu Üyeleri, 1996-2004.....	297

{tab=KÜNYE}

SAV Sosyal Araştırmalar Vakfı

ISBN 978-605-86699-1-8
Sosyal Araştırmalar Vakfı
Küreselleşme Dizisi 43

ULUSÖTESİ KAPİTALÖST SINIF ÖLÜMÜ
Türkiye ve Koç Holding Örneği

M. Gürsan Ainalp

Birinci Basım: Ağustos 2012

Yayına Hazırlayan
Serap Korkusuz Kurt

Kapak Tasarım
Ölknur Kavlak

Baskı Öncesi Hazırlık
Ülkü Gündü

Baskı ve Cilt: Kayhan Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven San. Sitesi C Blok No: 244
Tel: 0 212 576 01 36

Sosyal Araştırmalar Vakfı
Ekonomik İşletmesi
İstiklal Caddesi Sahne Sk. No: 5/6
Beşiktaş İstanbul

Tel/Fax: 0 212 292 55 85 - 86
Web: www.sav.org.tr
e-mail: merhaba@sav.org.tr

{tab=KAPAK}

{/tabs}